

ROGALANDS WOLFRAMFOREKOMSTER.

De eneste beskrevne wolfram- eller tungstenforekomster i Rogaland ligger i Ørsdalen, Bjerkreim kommune, ca. 5 km overfor øvre ende av Ørsdalsvannet. Det er her drevet gruvedrift og en del undersøkelsesarbeide i et ertsfelt som kan følges oppover den steile søndre dalside, og ca. 600 m innover mot fjellvidden. Forekomsten er beskrevet av Knut Heier. Norsk Geol. Tidsskr. 1955.:

Bergarten ved ertsfeltet og ellers i Ørsdalen er gneis migmatitt med granittiske og amfibolittiske bånd. Amfibolitten er flere plasser omvandlet til biotitt, og på grunn av en svak feltspat impregnasjon som er til stede, har vi nå fått en gneis-granittisk bergart.

Forekomsten er en typisk aplittforekomst, lik den man har på Knaben molybdenfelter, hvor aplitten er orientert som linser. Det er i disse linsenes utkilinger man finner de ertsførende kvartsårer.

Hovedertsene i Ørsdalens forekomster er scheelitt og wolframitt, molybden-glans forekommer også, men spredt og i relativt fattige anrikninger.

Ertsene ses ofte langs kvartsgangens grenser sammen med biotitt, men finnes også midt i gangen, då særlig når den er helt oppfylt av biotitt.

Wolframittklumpene er til dels omhyllt av det andre wolfram-mineralet scheelitt.

De andre sulfidiske mineraler ved forekomsten er svovelkis, magnetkis og kobberkis.

Disse mineralene forekommer som impregnasjon i bergarten ved kvartsgang-gjennomvevningene, slik at de ertsførende feltene i Ørdsalen er lett kjennelig ved sine rustfargede fahlbåndsoner.

Undersøkellesarbeid ble først påbegynt på fjellet (Gudlen) i 780 m høyde, i wolframitt og molybdenglans forekomstene. En del småsynker og skjærp ble drevet her, og fikk navnet Ørdsalens Gruber.

En annen gruve ca. 300 m nordvest av Ørdsalen gruver, på 700 m ligger helt fremme på fjell-kanten, og heter Schaaning Grube.

Nede i dalbunnen på henholdsvis 172 og 196 m.o.h. er også drevet en del gruve- og undersøkelsesarbeide, to stoller er her drevet inn i bergveggen, stoll nr.1 og 2.

Gruverdrift ble påbegynt ved Ørdsalens ertsforekomster i 1904 av det engelske selskapet: The British Molybdenite Comp. Ltd.

I 1907 ble der bygget et lite Elmore vaskeri, dette for å kunne benytte seg av all den molybden man tok ut sammen med wolfram-mineralene.

Allikevel ble driften stanset i 1908.

Fra 1911 til 1919 ble litt arbeid holdt i gang av Christiania Minekompani. En overrettsakfører ved navn K.H. Schaaning fra Egersund ble interessert i wolfram-forekomsten på fjellet, og startet sommerdrift fremme på fjellkanten fra 1918 til 1921.

Etter alt arbeid som hadde ligget nede til 1937 ble det atter satt igang et sommerarbeid.

Under siste verdenskrig ble et forsøksvaskeri bygget og en del undersøkelsesarbeid ble påbegynt i stollene, man håpet å finne drivverdige forekomster av både wolfram og molybden, metaller som var av stor betydning for krigs-maskineriet.

Nede i dalbunnen i stoll 1 ble det påvist scheelittførende kvartsganger med 0,2% WO₃.

Hovland gruve ca 300 m vest av Ørdsalen gruver førte hovedsaklig molybden-glans. Jeg vil av den grunn ikke gå for mye inn på historien til denne gruve. Allikevel kan nevnes at her ble tatt ut 722 kg skeidemalm ved stoll og synk-drift med et innhold på ca 80 % MoS₂.

Alle beskrevne gruver og skjærp er nedlagte etter siste krig, og hvorvidt der enda finnes drivverdige mineralforekomster i Ørdsalsfeltet er usikkert.

De undersøkelser som ble drevet under siste krig ga i hvertfall ikke noen bi-drag til forståelsen av forekomstens utvikling oppad i retning Schaaning gruve. En samler, kan om han eller hun er heldig, fremdeles gjøre gode funn av de beskrevne mineralene.

Mineralene finnes massiv, uten krystaller for det meste, og er lette å analysere. Noe vanskeligere kan det være med scheelitten, da den kan opptre med forskjellige farger. I ren krystallinsk tilstand blir scheelitten brukt som smykke-sten, både i faset og cabochon form. Molybdenglans og wolframitt har bare interesse som råstoff for industrien.

Terje Rydland